

14. Turner R. M. Adaptive Reasoning for Real-World Problems: A Schema Based Approach / R. M. Turner. – Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1994. – XIV, 253 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

15. Burqa wearers banned from Australian parliament's open public galleries [Electronic resource] // The Guardian. – 2 October 2014. – Mode of access : <http://www.theguardian.com/australia-news/2014/oct/02/new-rules-ban-burqa-wearers-from-parliaments-open-public-galleries>. – Last access: 2014. – Title from the screen.

16. Saudi Arabia's national airline denies claims it plans to separate men and women on flights after complaints from male passengers [Electronic resource]// The Daily Mail. – 6 January 2015. – Mode of access : http://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-2898536/Saudi-Arabia-s-national-airline-denies-claims-plans-separate-men-women-flights-complaints-male-passengers.html. – Last access: 2015. – Title from the screen.

УДК 811. 111

Л. П. Мармураш,

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва та бізнесу Тернопільського національного економічного університету, м. Чортків

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ THANK

Статтю присвячено дослідженню специфіки концептуалізації ДЯКУЮ. Визначаємо когнітивну синтаксичну модель, в якій семантика ДЯКУЮ, БОЖЕ, виступає ядром, а номінативні одиниці, які категоризуємо, мотивують людське самопізнання.

Ключові слова: когнітивна синтаксична модель, концепт ДЯКУЮ, предикат, семантика ДЯКУЮ, БОЖЕ, номінативні одиниці.

Статья посвящена исследованию специфики концептуализации СПАСИБО. Определяем когнитивную синтаксическую модель, в которой семантика СПАСИБО, Господи, выступает ядром, а номинативные единицы, которые категоризируем, мотивируют познание Себя.

Ключевые слова: когнитивная синтаксическая модель, концепт СПАСИБО, предикат, семантика СПАСИБО, Господи, номинативные единицы.

This article is devoted to the study of the peculiarities of conceptualization THANK.

The bases of our study are works by Boyko Yu. P. (conceptualization of «predicate and its arguments»), by Korolyova A. V. («conceptualization –... as understanding of human ideas about objects and phenomena of reality and their features and ordering based on the results of her internal reflective experience;... categorization as an association of units in categories according to their similarity or identity which were identified as the minimum units of human experience in their perfect semantic representation in the process of conceptualization»), by Kushnyerova A. A. (conceptualization and categorization processes that require interaction between individual and the world), by Selivanova O. (creation of new syntax model), by Marmurash L. P. (study of cognitive model of «HUMAN PERSON»).

Researching processes of conceptualization and categorization of THANK, we used psychological, religious discourses. This concept is complicated by its ontological essence of THANK YOU GOD. On the basis of analysis of understanding by people of THANK YOU GOD and their own reflective experience, we made the selection of lexical and grammatical representations. THANK YOU GOD is a semantic theme that means the glory of God (thank goodness, thank heaven); predicate, the core of our proposed model. Nominative units such as a) for the blessing of Your favor, e) for Your wisdom and Guidance; c) for sending Your Son and for changing our lives, d) for Creating Me, e) for another chance to become a better individual f) for my family; for my home; g) for my friends; h) for making me able to serve You; i) for hearing our prayers; j) for your environment; are included in the process of categorization explain and motivate selfcognition. The research model is network of human consciousness.

Key words: cognitive syntactic model, concept THANK, predicate, semantic theme THANK YOU GOD, nominative units.

Чудодійний процес думки і відчуття, який спричиняє внутрішню трансформацію і фізичне зцілення, називають вдячністю. «Thank You, God!» (Дякую, Боже!) – «це сходи свідомості ... до світла Правди, знаходження відповіді, допомоги і зцілення [11]. ««Дякую» – це найкраща молитва, яку кожен може сказати, ... виражає надзвичайну вдячність, смиренність, розуміння.» (Alice Walker). Лексичне значення «Thank You, God!» – це акт інтерпретації людини із світом. «Як ментальна сутність, що актуалізується лише в людській свідомості, дане значення... є суб'єктивним, антропоцентричним...» [2, с. 37] і недостатньо вивченим у процесах концептуалізації і категоризації, які визначають **актуальність** нашого дослідження.

Концептуалізацію тлумачать як живий процес породження нових смислів, а завданням когнітивної семантики є вивчення механізмів утворення нових концептів, їх місця в концептуальній системі, а також пояснення здатності людини постійно поповнювати цю систему [2, с. 7]. Тому, **мета** нашої статті полягає у тому, щоб вивчити особливості концептуалізації THANK «в аспекті породження і трансформації смислів ...» [2, с. 7]. Для досягнення мети ми поставили наступні **завдання**: визначити онтологічну сутність концепту THANK, створити когнітивну синтаксичну модель. Такий підхід дає змогу розкрити специфіку вербалізації концепту THANK у мовній картині світу, описати механізми відбору лексичних, граматичних засобів його репрезентації. **Матеріалом** дослідження слугують вислови мислителів, релігійний дискурс.

Методологічною основою даного дослідження слугують праці Бойко Ю. П. (концептуалізація «предиката із його аргументами»), Корольової А. В. (концептуалізація – ... як осмислення уявлень людини про об'єкти й явища дійсності та їхні ознаки, а також упорядкування на основі результатів її внутрішнього рефлексивного досвіду; категоризація ... як об'єднання одиниць у розряди за їх схожістю або тотожністю, які були виділені як мінімальні одиниці людського досвіду в їх ідеальній змістовій репрезентації у процесі концептуалізації) [8, с. 8] (процеси концептуалізації і категоризації, які вимагають установлення зв'язку між суб'єктом та світом), Селіванової О. (розробка нової моделі синтаксису), Мармураш Л. П. (дослідження когнітивної моделі «HUMAN PERSON»).

Лексикографічний огляд подяки через дієслово thank був проведений Коцюк Л. М. і Тишко О. В. Вчені розглядають класифікацію дієслова thank у різних типах словників, в яких традиційні словники відзначають обов'язкову присутність прямого додатка при ньому (thank sb. for sth); визначають, що дієслово thank може активізувати сему подяки, сему докору, може бути компонентом фразеологічних зворотів та ідіоматичних висловлювань, а також може входити до визначення інших лексичних одиниць [3].

У староанглійській слово thank означає «thought» (думка), пізніше «good thoughts, gratitude» (хороші думки, вдячність). В словнику Dictionary.com дієслово thank визначають наступним чином: виражає вдячність (gratitude, appreciation, acknowledgment); і дякую, Боже (thank God), слава Богу (thank goodness, thank heaven) [8]. Виходячи із другого визначення, ми концептуалізуємо «предикат із його аргументами», які несуть смислове наповнення і «утворюють концептуальну основу пропозиції». Пропозиція виступає «виконавцем дії», «об'єктом дії» [1].

Щоб глибше зрозуміти сутність концептуалізації і категоризації THANK варто звернутися до «філософсько-психолого-мовного феномену» цього поняття та різних його виявів у процесах діяльності людини. «Природа когнітивних репрезентацій має пряме відношення до двох важливих сфер психологічного дослідження: ... концепти ... слід вивчати в психологічних дослідженнях і природу ментальних репрезентацій в загальному» (Eleanor Rosch).

Згідно психологічної точки зору «thank you» є ніщо інше, як «хороші манери, які є також корисними для себе. ... будучи вдячним, можна покращити своє благополуччя, фізичне здоров'я, зміцнити соціальні взаємовідносини, створити позитивний емоційний стан, і допомогти впоратися із стресовими ситуаціями у житті» [10].

Так як психологія – це наука про душу людини, а спасіння душі лежить в основі релігії, ми аргументуємо важливість подяки у нерозривному взаємозв'язку із подякою Богу.

Подяка робить сенсом наше минуле, приносить мир сьогодні і створює бачення завтрашнього дня. Чим більше ми дякуємо Богові, тим більше ми відчуваємо Його доброту і Його благість, Його милість і співчуття [7] Вдячність – це спосіб життя, який природно виходить з нашого серця... [15] «Наше внутрішнє щастя залежить не від того, що ми відчуваємо, а від ступеня нашої вдячності Богу, незалежно від досвіду» (Albert Schweitzer). Для багатьох дякувати Богу – це обов'язок і насолода. «Якщо б ми дякували Богу за хороші справи, у нас би не було часу плакати над поганими.» [13].

Процеси концептуалізації і категоризації явищ навколишньої дійсності є інструментами набуття та збереження індивідуального і соціокультурного досвіду шляхом оформлення його в ментальні структури... Вони вимагають установаження зв'язку між суб'єктом та світом, власним «Я», тілом та персональною ідентичністю [4, с. 25].

Створюємо когнітивну модель, «ядром якої виступає семантема» THANK YOU GOD, яка відображає ознаку – славу Богу (thank goodness, thank heaven) [8] ..., володіє певним ... потенціалом, ... створює своє оточення» [1]. Ця семантема має «синтактикоподібну мотиваційну базу» [6, с. 151]. Найважливішим теоретичним наслідком уваги сучасного синтаксису до нестандартних висловлень ... є розробка нової моделі синтаксису, за якою стоїть не решітка, а мережа зв'язків різних психічних функцій свідомості людини [6, с. 470]. В даному випадку – це номінативні одиниці, які ми категоризуємо:

Thank you God:

a) for the blessing of Your favor (за благословення Твоєю милістю):

for all Your favors – the joys of Your holiness (за милість – радість благочестя), for the touch of Your gentleness (за дотик Твоєї ніжності), for the care of Your kindness (за турботу доброти), for the grace of Your loveliness (за Благодать Твоєї краси); for surrounding me with Your favor as a protection (що оточуєш Своєю милістю, як захистом); with Your glory as an adornment (Своєю славою, як красою); with Your wisdom as words of life (Своєю мудрістю, як словами життя); with Your generosity as a gift of goodness (Своєю великодушністю, як подарунком благості); with Your blessings as a downpour of joy (Своїм благословінням, як зливою радості); for sharing Your Heart (за те, що розділяєш Своє серце); for hope and faith (за надію і віру); for trust and love (за довіру і любов); for coming in peace (за те, що приходиш в мирі); for Your rays of hope (за проміння надії); for Your sunny smile (за сонячну посмішку);

в) for Your wisdom and Guidance (за Твою мудрість і керівництво):

for all you've done for me (все, що Ти зробив для мене); for kindness and for your Goodness (за Твою доброту), for Your Great Gift of Grace (за великий дар благодаті), for Your Mercies (за милосердя), for a Peace that Can Only be Found in You (за спокій, який можна знайти тільки у Тобі); for all You have given (за все, що Ти дав); for all You have withheld (за все, у чому утримав); for all You have withdrawn (за все, у чому відмовив); for all You have permitted (за все, що дозволив); for all You have prevented (за все, що передбачив); for all You have forgiven me (за все, що прости); for all You have prepared for me (за все, що приготував для мене); for the death You have chosen for me (за смерть, яку обрав для мене); for the place you are keeping for me in heaven (за місце, яке тримаєш мені на небесах); for leading me through trials and fears (за те, що ведеш мене крізь випробування і страх); for being my friend (за те, що Ти є моїм другом); for holding my hand (за те, що тримаєш мою руку); for making me strong (за те, що робиш мене сильним); for taking me under Your wing (за те, що береш мене під Своє крило);

Однією із причин, через яку ми повинні дякувати навіть у важкі часи, є сила, що приходить завдяки складним моментам. Пізніше, ми будемо здатні допомогти іншим через силу, яку дав нам Бог у важкі часи. Труднощі роблять нас сильнішими. Остання причина, в якій ми повинні дякувати, це те, що Бог дозволяє труднощам робити нас сильнішими, але диявол приносить важкі часи. Диявол хоче, щоб ми скаржилися. Але, якщо ми прославляємо Бога у важкі часи, не проклинаємо, ми зупиняємо диявола на шляху [9]. В щасливі моменти хвали Бога / У важкі – шукай / У спокійні моменти поклоняйся Богу / У болісні – довіряйся Богу / Завжди кажи : «Дякую, Боже.» [13].

с) for sending Your Son and for changing our lives (за те, що Ти послав Свого Сина і змінив наше життя).

Ми повинні дякувати Богу завчасно за усі справи. Він спас нас від прокляття кров'ю Свого Сина, Ісуса Христа [13].

d) for Creating Me (за моє створення):

for creating me as I am (за створіння мене таким, яким я є); for feeling my feelings (за відчуття відчувати); for accepting me as I am (за те, що приймаєш мене таким, яким я є); for allowing me to feel (за те, що дозволяєш мені відчувати); for I am alive (за те, що я живий); for giving me health (що даєш мені здоров'я); for breathing life in me (за те, що вдихаєш у мене життя);

e) for another chance to become a better individual (за шанс стати кращою особистістю):

for giving me another day (за те, що даєш мені інший день), another chance to give and experience love (інший шанс дати і відчувати любов); for the healing of the body and for the growing of the soul (за зцілення тіла і зростання душі); for the awareness you have awoken in me (свідомість, яку Ти пробудив в мені)...; for the energy that feeds my soul (за енергію, яка живить мою душу);

for the way You influence my heart, draw my spirit, and delight my soul (як Ти впливаєш на моє серце, вдихаєш дух, втішаєш душу); for creating every day a new beginning (за створення кожного дня нового початку); for changing my life (за зміну мого життя); for saving my soul (за спасіння моєї душі);

Дозвольте словам «Дякую, Боже» стати звичкою. Дозвольте їм розпочинати ваші дні і наповнювати ваші ночі до тих пір, поки ви не зрозумієте, не відчуєте, що вдячність є в усьому вашому естві, від голови до п'ят і навиворіт [11].

f) for my family (за мою сім'ю); for my home (за мій дім);

g) for my friends (за моїх друзів);

h) for making me able to serve You (за те, що даєш можливість служити Тобі);

i) for hearing our prayers (що Ти чуєш наші молитви): for speaking to me (за те, що говориш зі мною); for hearing my voice (за те, що чуєш мій голос); for I found You (за те, що знайшов Тебе); for giving me Your voice (за те, що даєш мені свій голос); for speaking through me (за те, що говориш через мене);

j) for your environment (за навколишнє середовище): the sun that warms our bodies and the air that fills our lungs (за сонце, яке зігріває наші тіла і за повітря, яке наповнює наші легені)...; for the water (за воду); for the food you provide (за їжу, якою забезпечуєш).

Отже, специфіку концептуалізації THANK становить «семантема», «предикат як центр події» THANK YOU GOD, який несе високу пояснювальну спроможність і мотивує людське самопізнання через категоризацію номінативних одиниць.

Перспективним у майбутньому є вивчення концептів SORRY, FORGIVE, які за смисловим наповненням, за частотністю вживання несуть схоже навантаження.

Література:

1. Бойко Ю. П. Концептофреймова модель когнітивно-семантичного мікрополя складнопідрядного речення / Ю. П. Бойко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 38 – 2013. – С. 34 – 37.
2. Корольова А. В. Процеси концептуалізації і категоризації як результати пізнавальної і класифікаційної діяльності людської свідомості і мислення / А. В. Корольова // Мовна система як результат відображення процесів концептуалізації і категоризації навколишнього світу: [монографія] / [за ред. А. В. Корольової]. – К.: Гілея, 2012. – 200 с.
3. Коцюк Л. М. Лексикографічний огляд подяки через дієслово thank [Електронний ресурс] / Л. М. Коцюк, О. В. Тишко. – Режим доступу: book.net/index.php?id=20200&p=...копия
4. Кушнерова О. А. Стани свідомості людини у процесі концептуалізації і категоризації довкілля / О. А. Кушнерова // Мовна система як результат відображення процесів концептуалізації і категоризації навколишнього світу: [монографія] / [за ред. А. В. Корольової]. – К.: Гілея, 2012. – 200 с.
5. Мармураш Л. П. Когнітивна модель «HUMAN PERSON» / Л. П. Мармураш // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 38. – 2013. – С. 91–93.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О. Селіванова – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
7. Bishop Louis Why should we give thanks to God? | The Bishop Writes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bishoplouis.wordpress.com/.../why-shoul...>
8. Dictionary.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.reference.com>
9. Jason Lovelace. In All Things Give Thanks – Rapture Ready [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.raptureready.com/soap/L23.html>
10. Jeremy Dean «Thank You» Is More Than Just Good Manners – Psych Central [Електронний ресурс]. – Режим доступу: psychcentral.com/.../why-thank-you-is-more-th...
11. Mary L. Kupferle Thank You, God! | Unity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unity.org/resources/articles/thank-you-god
12. A thankful Prayer [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.beliefnet.com › Prayer Circles
13. Thank You God Quotes, Prayers & Sayings – Thanking the [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.thankyoudiva.com/thank-you-god-quotes...
14. The Prayer «Thank You God» – Prayers – Catholic Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.catholic.org/prayers/prayer.php?p=738
15. What does the Bible say about thankfulness/gratitude? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gotquestions.org/Bible-thankfulness-gratit...

УДК 811.111'42

М. М. Медвідь,

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Харків

ВАРІАТИВНІСТЬ МОВНИХ ЯВИЩ ЯК ОЗНАКА КОГНІТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВИ

Варіативність мовних явищ як ознака когнітивної організації мови. М.М.Медвідь У статті робиться спроба диференціювати терміни, що паралельно існують в лінгвістичній літературі, – варіативність / варіантність, виявити загальні закономірності, властиві явищу варіативності на різних рівнях мовної ієрархії, дослідити проблеми функціональної асиметрії форми і вмісту.

Ключові слова: варіативність, варіантність, варіант, інваріант, когніція.

Вариативность языковых явлений как признак когнитивной организации языка. М. Н. Медведь. В статье предпринимается попытка дифференцировать параллельно существующие в лингвистической литературе термины – вариативность / вариантность, выявить общие закономерности, свойственные явлению вариативности на различных уровнях языковой иерархии, исследовать проблемы функциональной асимметрии формы и содержания.

Ключевые слова: вариативность, вариантность, вариант, инвариант, когниция.

Variability of Language Phenomena as a Feature of the Cognitive Language Development. Medvid M. M. Language being a product of the human mind and output of the cognitive activity relates to various systems of the processing of information which results in the variability of consciousness structures. These structures are not identical. The article focuses on the variability as a feature of the cognitive language development. Variability is an inherent feature of the language system which is stipulated by the asymmetry of a linguistic sign and implies, on the one hand, the possibility to verbalize the same content by different linguistic signs and, on the other hand, the ability of a linguistic unit to be a means of expressing more than one meaning. An attempt has been made to differentiate terms which exist in linguistics and are used simultaneously – variability and variance; to reveal a consistent pattern which are peculiar to the phenomenon of variability at all levels of the language hierarchy; to investigate problems of functional asymmetry of the plane of content and the plane of expression. It has been revealed that in the linguistics there is a tendency to use the term «variance» to describe the phenomena which correlate as «norm – variant» where «norm» is a manifold of units which are used in the language and «variant» is a deviation and to use the term «variability» to describe the phenomena which correlate as «invariant – variant» where «variant» is a phenomenon